

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Quæst IV. De Paßione, Morte, Sepulturâ Christi ac Descensu ad inferos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

QUÆSTIO IV.

De Passione, Morte, Sepultura Christi ac descensu ad inferos.

§. I.

De Passione Christi.

80.
A³a Christi
si circa
passionis ex-
ordium.

IMMINENTE tempore misericordiarum Domini Jesu, quo disposuerat salvam facere plebem suam & eam redimere, non corruptibili auro & argento, sed pretiosissimo sanguine suo, ultimam cum discipulis cenam celebravit, in qua post agnum typicum expletis epulis, postque pedum discipulorum per ipsum Dominum Jesum abluitionem, instituit cenam sacratiorem, in qua seipsum præbuit tamquam cibum & potum sub speciebus panis & vini. Qua de re fusior erit sermo, ubi de Sacramento Eucharistiæ. Deinde longo & delitioso sermone ad discipulos habito, processit cum eis ad hortum Gethsemani; in quo coepit amara Christi passio, tum per tristitiam & sanguinei sudoris emissionem, tum per capturam. Seriem porro omnium tum ibi, tum postea gestorum enarrare non est nostri instituti; sed nonnullas solum difficultates circa passionem ipsam proponi solitas explicabimus, fusior de ea tractatum relinquentes Interpretibus sacræ Scripturæ. Pro ordine autem, quo singula gesta sunt, facilius percipiendo juvabit legere *Lansenium in Concordia Evangelica* & alios, qui historiam quatuor Evangelistarum velut unicam catenatim texuerunt.

81.
Passio Christi
fuit omnium
mortalium in
hac vita
maxima &
acerbissima.

Quod de-
claratur, ex
considera-
tione ejus
qui patitur
& modi pa-
tiendi.

Circa passionem porro Christi in generali spectatam occurrit in primis considerandum, quod fuerit omnium maxima & acerbissima; ut rectè ei applicet Ecclesia in Officio seris quartæ majoris hebdomadæ illud *Thren.* 1. *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus.* Idque rectè declarat *D. Bonaventura* 3. d. 16. art. 1. *quest.* 2. *in corp.* & art. 2. *quest.* 3. Et *D. Thomas* *quest.* 46. art. 5. & 6. Potest autem hoc taliter declarari. Considerandum enim est, quis sit qui patitur, à quibus, pro quibus seu propter quid; denique in quibus bonis, & quid patitur. Primò itaque is, qui patitur est Dei filius, agnus innocens sine macula, qui secundum corpus erat perfectissimæ complexionis, adeoque præditus maximâ sensuum vivacitate, præsertim tactus; & consequenter ceteris paribus sentiens præ ceteris dolorosa seu afflictiva: secundum animam quoque & vires interiores vivacissimè apprehendit causas doloris seu tristitiæ. Reliquit insuper quodlibet tormentum agere, & quolibet vires agere & pati quod proprium

est, appetitum quoque confrictari quantum naturæ propensione & efficaciam posset; uno actu divinitus non impediendo alterum, neque gaudio unius partis in alteram redundante. Martyres verò plerumque sentiunt lenimentum, sive quatenus Deus omnipotentiam suam dolorem & afflictionem mitigat aut impedit, sive quatenus sensus vel apprehensio eorum hebetatur aut divertitur; accedente ferventi amore Dei, quo incalcescentes ac velut ebrii, tormenta vix ac interdum nullo modo sentiunt.

Secundò Christus passus est à Gentilibus, ipsisque Judæis, fratribus suis secundum carnem; & à suo proprio Apostolo traditore, item à primoribus & promiscuâ plebe utriusque sexus; atque illis quidem, quibus tot bona opera operatus erat, & pro quibus etiam tunc patiebatur: qui ex invidia & odio innocentem & justum tam dire crucifixerunt.

Tertio passus est justus pro injustis, & quidem pro omnibus omnino, etiam pro ipsis crucifixoribus; adeoque pro inimicis & ingratis: idque propter culpas alienas, totius videlicet generis humani, ut divinæ justitiæ pro nobis satisfaceret, nosque Deo Patri reconciliaret.

Quartò passus est Jesus in bonis externis, spoliatus etiam indumentis, & coram infami multitudine contra honestatem denudatus; item in amicis eum deserentibus; in Matre, cujus animam compassivi doloris gladius transfigens, etiam transfigebat cor Filii. In fama & honore per falsas accusationes, blasphemias, contumelias, irrisiones. In corpore, quantum ad singulos sensus, singulaque membra; ut pie consideranti satis patebit. Ut proinde dolor fuerit extensive maximus. Imò & intensive, si spinis confixum caput, membra flagris (quibus mancipia cædi solebāt) discepta, manus & pedes clavis perforatos, diuturnitatem passionis, signatè suspendii in cruce consideremus. Nam ad tres horas suspendiū ejus continuabatur, & clavi adeo affligebant pendentem, sicut afflixerunt, quando manus ejus & pedes confodiebantur, in quibus maxima erat afflictio propter nervos & musculos ibidem concurrentes, in quibus præcipue viget sensus; ut rectè *D. Bonav.* q. 2. *cit.* Et ob hæc erat supplicium crucis maximè formidabile; & (ut tradit *Aug. Tr.* 36. *in Joannem* & alii) inter genera suppliciorum, quæ lege vel usu reis inferebantur durissimum: adeo ut ubi dolores acerrimi exagitant, cruciatus vocetur, à cruce nominatus. Erat & ignominiosissimum, utpote quo non nisi viliores, ut mancipia, nec nisi valde scelerati solerent affici. Ideoque in persona Judæorum (ut explicat *Cyprianus, Augustinus* & alii) *Sap.* 2. dicitur, *Morte turpissimâ condemnemus eum.* Et ad *Philipp.* 2. cum dixisset Apostolus: *factus obediens usque ad mortem*, emphaticè addit: *Mortem autem*

Quaest. IV. De Passione, Morte, Sepultura Christi &c. §. 1. 85

autem crucis. Cui accedebant circumstantiae maxime penosae; scilicet festum Paschae, immanis etiam advenarum spectantium turba, societas latronum, inter quos velut eorum similis aut princeps suspendebatur, summa denique nuditas.

Ex dolore sensibili nascebatur proportione maximus dolor seu tristitia interior in parte rationali. Hujus praeterea interioris tristitiae causa erat mors ipsa, deinde peccata generis humani, quae quantum ad satisfactionem assumpserat in se Christus, & specialiter casus Judaeorum, ac ingratitude plurimorum per ipsum redemptorum. Ex quibus juxta D. Bonaventuram sup. q. 3. orta fuit major tristitia in anima Christi, quam ex passione externa. Quod (inquit) eleganter exprimit Cancellarius Philippus in quadam prosula valde notabili:

Homo vide, quid pro te patior?

Ad te clamo, qui pro te morior.

Vide penas, quibus afficio.

Vide clavos, quibus confodior.

Com sit tantus dolor exterior:

Interior tamen planctus est gravior,

Tam ingratum dum te experior.

Ex quibus simul junctis satis constat dolorem Christi fuisse maximum, facta comparatione cum doloribus ceterorum hominum in hac vita. Majores alioquin dolores sunt in inferno; & quantum est ex genere poenae ac doloris etiam in purgatorio. Et si non incredibile sit, aliquorum, qui pauca & parva purgatione indigent, poenam esse minorem, quam fuerit poena Christi.

Multum vero crescit & quidem excessive passio Salvatoris, si non solum externa consideretur afflictio, aut etiam interior dolor pro tempore externae passionis, sed insuper continua & perpetua crux seu passio interior, quam Christus in corde suo sustulit, ab instanti conceptionis suae. Exinde enim factus est Redemptor noster voluntarie assumens in corpore passionibus aptato peccata nostra, pro iis satisfactoris: quae omnia proinde ex tunc cum sua foeditate, gravitate, multiplicitate clarissime vidit, uti & ingratitude & interitum plurimorum cum dispendio sanguinis & passionis suae, item ingratitude, caecitatem & supplicia imminenti genti suae, scilicet Judaicae, dolores & compassionem dilectissimae matris, omnes denique futuras passiones tamquam praesentes. Ex quibus credibile est acerbissimum dolorem in anima Christi jugiter fuisse generatum; et si exterius non semper patefactum. Idemque facit plurimum ad commendandum Christi viscerosissimam dilectionem, copiosissimam redemptionem, adque excitandum in nobis jugem amorem & gratitudinem. Quamvis simpliciter loquendo potuisset ex omnibus istis non resultare in anima Christi

Herinc Sum. Theol. Pars IV.

dolor seu tristitia, praesertim considerando gaudium beatificum; quod anima ab instanti conceptionis habuit. Sed sicut tempore passionis, sic & antea, non solum per intervalla, quando flevit super Jerusalem, & in morte Lazari, & quando circumcisus est &c. sed jugiter fuisse simul tristitiam dispensative, videtur aliunde congruentius. Atque ita docent plurimi doctissimi pariterque piissimi Scriptores. Consonatque Scriptura, prout substat expositioni Patrum & Interpretum illam de Christo intelligentium; Ps. 37. Quoniam ego in flagella paratus sum; & dolor meus in conspectu meo semper. Et Ps. 87. Pauper sum ego, & in laboribus. Hieronymus legit miseris, Vatablus vero vertit agonizans; Cajetanus autem legit sum moriens; Genebrardus denique, spiritum exhalans) à juvenute mea. Et Ps. 103. & persecutus est hominem inopem & mendicum, & compunctum corde mortificare. Compunctum corde appellat, non compunctione culpae, sed compunctione poenae & anxietatis ac solitudinis, quam pro salute generis humani assidue Christus gerebat in corde, ut ibi explicat Bellarminus. Ex his itaque patet, pie credi posse jugem Christi per totam vitam cordis afflictionem atque interiorem crucem pro nobis peccatoribus toleratam.

Denique quod quidam Novatores dixerunt, Christum etiam esse passum desperationem, & poenas damnatorum, est blasphemia ante hanc inaudita, repugnans summae sanctitati & innocentiae Christi, perpetuae beatitudini animae ipsius, sufficientissimo, immo superabundanti valori passionis & mortis; cui proinde constanter in Scriptura adscribitur nostra redemptio, nusquam autem poenis impii & damnati hominis. Nec identitas poenae cum ea quae pro peccatis nostris debebatur, sed valor & proportio debet spectari.

Neque obstat illud Psalm. 21. (quod Christus in cruce clamans dixit) Deus, Deus meus, quare me dereliquisti? Nam haec verba non esse desperantis, satis docet ly Deus meus, & quod eodem psalmo in persona Christi dicitur spes mea ab uberibus matris meae. Quodque eodem quoque tempore Latroni Christus promisit Luca 23. Hodie mecum eris in paradiso.

Itaque verbis istis continetur partim quaedam protestatio acerbissimae passionis, declarativa verae in Christo humanitatis, idque in forma querimoniae citra impatientiam; qualis ista: Transat à me calix iste. Partim interrogatio causae, velut cum admiratione quadam, citra ignorantiam, ob nostram instructionem. Quae nempe causa erat, tum divina benevolentia, tum peccata generis humani; quae Christus in se assumpserat, juxta id quod Psalm. 21. instar responsi cujusdam sequitur: Longè à salute mea verba delictorum meorum. Addit Cyrillus &

H

alii

Eadem color ligatur ex Scriptura.

86.

Desperatio & damnatorum poena per blasphemias Novatores Christo patienti adscripta rejicitur.

87.

Explicatur verba Christi: Ut quid dereliquisti me?

34. Tristitia interioris gravissima, ac passionem maxime aggravantem, quanam causa.

Proinde patitur propter

Majores sunt cruciatibus in altera vita.

85. Interna Christi afflictio seu perpetua poena, vitam crucis supra mortem adaugens gravitatem passionem Christi funditur.

alii esse verba Patrem provocantis ad benevolentiam, instar sacerdotis sacrificio suo cruento Patrem placare satagentis, q.d. Memento, ob quam causam dereliqueris me.

88.
Explicatur
locus Isaia
53.

Non obstat etiam illud *Isaia 53. Et nos reputavimus eum quasi leprosum & percussum à Deo.* Nam velut leprosus seu immundus, & percussus à Deo pro suis peccatis fuit habitus à vulgo Judæorum & incredulorum. Quorum errorem Propheta mox corrigit dicens: *Ipsæ autem vulneratus est propter iniquitates nostras.* Adde percussus à Deo quodam sensu, uti traditum fuisse ad occisionem; non tamen ex odio aut vindictâ ipsius, sed partim in quantum Deus præordinavit ejus passionem propter nos, partim in quantum ei inspiravit voluntatem patiendi, partim quatenus eum non protexit, sed iniquos permisit in eum debacchari.

Quo sensu
dicatur
Act. 2.
Christus esse
solutus dolo-
ribus infer-
ni.

Non obstat denique illud *Act. 2. Quem Deus suscitavit solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo.* Nam significatur solutos esse per Christum dolores inferni in animabus justorum ibi beatitudine carentibus, aut fortè etiam in purgatorio penam sensûs patientibus. Vel si significetur Christum quoad seipsum solvisse & dissipasse laqueos dolorum inferni, qui descendentibus ad inferos tendi solent; intellige, ne ipse ab iis teneretur: sicut secundum *Aug. Ep. 99.* solvi dicuntur laquei venantium, ne teneant, non quia tenuerunt. Juxta quod impossibile erat Christum innocentem & aliorum redemptorem teneri ab inferno ejusve doloribus. Unde infernus & mors mox eum revolvit, sicut cetus Jonam.

89.
Tenebra facta sunt ab hora duodecima, usque ad tertiam pomeridianam.

Inter prodigia, quæ tempore illo, quo Salvator in cruce pendit, acciderunt, est, quam Evangelistæ referunt, obscuratio solis, & tenebræ in meridie. Nam (inquit *Matthæus c. 27.*) à sexta hora (id est, facta hora sexta, ut habet *Marcus c. 5.*) tenebræ factæ sunt super universam terram usque ad horam nonam, id est, tertiam nostram pomeridianam, adeoque per tres horas, ne naturaliter accidisse putarentur. Unde videntur durasse, quousque Salvator vivus pendit in cruce. *Ic. (addit Lucas c. 23.) observatus est sol,* quasi retrahens radios suos & spectare non ausus Dominum in cruce pendentem, condolensque morti ejus; simul & testimonium præbens divinitati patientis, & cæcitati Judæorum, quos etiam velut indignos suâ luce privavit.

90.
Fuerunt universales super totum orbem.

Circa hoc autem prodigium est observandum, tenebras fuisse universales super universam terram, absolute intellectam, & non solum super universam Judæam; ut sine ratione restringit *Origenes, Erasmus,* & tandem *Maldonatus in c. 27. Matth.* contra proprietatem verborum toties in Evangelio iteratorum, idque in re historicâ, propriè, ut sonat, intelligendâ, dum (ut hic

contingit) nil obstat. Idem quoque confirmatur non tantum ex communi consensu Doctorum & Interpretum, sed etiam ex traditione Patrum & antiquitatis. Nam ita censent *Chrysostomus, Hieronymus, Augustinus, Theophylactus* & alii passim. Et ante hos *Dionysius Areopagita*, oculatus ejus rei testis, cum eo tempore Heliopoli in Ægypto existens annum ætatis quintum ferè & vigesimum exolveret, ubi simul cum *Apollophanæ* hoc prodigium intuitus est; ut patet ex *Epist. 7. ad Polycarpum. Tertullianus* quoque *Apologet. c. 21.* testis est, illum mundi casum à Romanis in archiva relatum esse. Item *Phlegon* ethnicus Scriptor, *Hadriani Imperatoris* libertus, apud *Eusebium in Chronico*, refert defectionem inter omnes quæ acciderunt fuisse maximam. Ipseque *Eusebius* tradit se in *Commentariis Ethnicorum* reperisse consignatum, quod tenebræ factæ fuerint super universam terram. Quod autem *Strabo, Valerius Maximus* & ceteri Scriptores exteri id non notaverint, solum procedit ab auctoritate negativâ. Potuit autem id fieri, quod Astrologi non fuerint solliciti aut intenti ad observandam Eclipsin, utpote tempori non congruentem; vel quia obscuratio solis non ubique locorum accidit per Eclipsin, proindeque eam obscuracionem ex aliqua aëris passione accidisse existimare poterunt.

Acciderunt porro universales hæ tenebræ, non per hoc, quod Sol veie occiderit in Occidente, ibique per tres horas manserit (sic enim non fuissent tenebræ universales, sed dies in opposito hemispherio) sed per Eclipsin Solis: nam *Dionysius*, testis oculatus *Epist. ad Polycarpum* asserit Lunam ab ortu Solis seu Oriente, extra conjunctionis tempus, subingressam esse Solem, & rursus horâ nonâ recessisse versus Orientem. Sicque impletum est, quod allegoricè præsignatur *Amos 8. Occidet Sol tuus in meridie.* Quatuor autem miracula ibi observat *D. Thomas q. 44. a. 2.* Primum, quod esset plenilunium, quo naturaliter fieri nequit Eclipsis Solis, utpote à quo tunc Luna diametraliter opposita distat. Secundum, quod Luna subito maximâ celeritate retroacta est, Solique objecta, & post tres horas rursus celerrimè reversa ad eum locum, quod aliâ interea proprio motu naturaliter pervenisset. Tertium, quod Luna ab Orienta retroacta Solem subintravit, & tegere cœperit; cum aliâs naturaliter & proprio motu incipiat Solem obscurare ab Occidente. Quartum, quod post Eclipsin rediit eadem viâ, relinquens primò retectam illam partem Solis, quam ultiq. texerat seu obscuraverat; cum naturaliter debuisset oppositum fieri. Addi potest quintum, quod Luna immota sub

Quaest. IV. De Passione, Morte, Sepult. Christi &c. §. I. II. 87

sub Sole steterit per tres circiter horas; cum alioquin Eclypsis Solis brevissima esse so- leat.

92. An rei quo- modo Luna interpositio potuerit esse, ut adeo imbeciles tenebris.

Quales fuerint ha- tenebrae.

Sed difficultas est, quomodo Luna, tanto minor Sole, potuerit efficere, ut fierent tenebrae super universum Orbem. Ad quod tamen facile respondetur, id fieri potuisse per hoc, quod divina potentia Sol qua parte non foret tectus per Lunam ad haec sublunaria loca non emitteret radios; aut certe adeo exiliter terram illuminaret, ut tenebrae quasi noctis apparerent. Quod enim non fuerint densae, quales Aegyptiacae, satis constat ex interea gestis, scilicet agnitione & alloquio Matris & Discipuli, potatione aceti, subsannatione adstantium &c. Unde fuerunt, quales ferè solent esse serenae nocte, cum astra lucent: stellas namque in toto caelo visas esse, refert Eusebius sup. ex Phlegonte. Vel certe Deo disponente fieri poterat, ut Luna divinitus apparetet ubivis in hoc hemispherio (In altero erat tunc naturaliter nox) modo, consimili obversa Soli. Aut denique poterat id in Judaea, & vicinioribus locis, ut Syria, Aegypto &c. fieri per Eclypsin, in remotioribus autem partibus per alterius obstaculi interpolationem, v. g. per extraordinariam multiplicationem & condensationem nubium, ut sentit Tannerus disp. 2. q. 3. dub. 2. aut alio modo Deo bene viso.

93. Terra motu in monte & petrarum scissionem, quae subsēcuta sunt, ut Evangelistae referunt, testis est Phlegon apud Eusebium sup. hoc terrae motu Bythiniam, & in ea Nicæam praecipue concussam esse. Scissio porro petrarum ex terrae motu seu concussione accidit. Cujus monumenta suo adhuc tempore in monte Golgotha superfuisset testatur Cyrillus Pro-solymitanus Catech. 13. Sed & in plerisque aliis orbis terrarum partibus montes eodem terrae motu scissos esse, incolae firmam traditione testantur: puta in Hetruria montem Alvernæ dictum (in quo postmodum passionis suae sacra Stigmata Christus in corpore Seraphici Francisci renovavit) & prope litus campanum Cajetae promontorium. De quo vide Baronium ad annum Christi 34.

§. II.

De Morte & Sepultura Christi.

94. Quod ad Mortem atinet, congruè Deus ordinavit, ut Christus mortem gustaret: tum ut eam omnibus debitam occisus occideret, sicque moriendo impleret illud Osee 13. Ero mors tua o mors. Tum ut veritatem assumptae naturae ostenderet: tum ut à mortuis resurgendo spem nobis resurgendi praeberet, & exemplum mortem superandi donaret.

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

Mors autem Crucis in pluribus figuris veteris Testamenti adumbratur. Crux enim praefigurabatur per arborem vitae, per lignum contemptibile salvans Noë cum suis, per ligna quae Isaac immolandum in humeris portavit, per arborem malum, sub qua suscitata est Sponsa, per baculum Elisæi. Et (ut ait D. Bonaventura, sive quisquis est Auctor, Compendii Theol. Verit. l. 4. c. 16.) Ipsa est Clavis cali, Vetus arbor, Navis maris, Arbor Danielis, Palma fructuum, Ferculum Salomonis, Baculus Jacob quo transiit Jordanem, Speculum imitationis, Scala ascensionis, Hamus quo Leviathan capitur, Torcular, quo Christi sanguis exprimitur, Cithara, quae demon Saulis compestitur, Palus, in quo serpens aeneus suspenditur, Thau, quo frontes fidelium signantur, Candela-brum, quo tabernaculum illuminatur, Lignum aquae Morath dulcorans, Virga Moysi per mare rubrum populum Dei duccens, Gladius impium Goliath decapitans, Vexillum ad pugnam spiritualem colligens, Cathedra discipulos Christi erudiens, Equus Dei amicos honorans, Chypus Iosue Hai impugnans, Liber mysteria profunda continens, Altare acceptissimam oblationem recipiens.

Crux multis- plicitate prae- figurata.

Itaque congruebat Christum pati mortem crucis, ut inde mors oriebatur, inde vita resurgeret, & qui in ligno vincebat, in ligno quoque vinceretur, ut canit Ecclesia in Praefatione Missae de Cruce. Deinde ut in electione acerbissimae & ignominiosissimae mortis, partim copiosior appareret redemptio non tantum ex parte personae patientis, sed etiam ex parte passionis & poenarum; partim clarius ostenderetur severitas divinae iustitiae in peccatis nostris vindicandis, eorumque foeditas, ob quam Filio suo proprio innocenti non pepercit: partim manifestius elucesceret nimietas dilectionis Jesu erga nos, & constans obedientia erga Patrem: partim denique arctius & perfectius impri- meretur nobis affectus gratitudinis & amoris reciproci, nec non desiderium omnigenarum virtutum, quas Christus magister noster in cathedra Crucis verbo & exemplo edocuit; atque ita nos Christus exaltatus à terra ad se per amorem attra- heret.

95. Cur mortem crucis Christi pati conveniret.

Quantum ad sepulturam spectat, Christus dicitur in Scriptura & Symbolo sepultus, intellige per synecdochem, scilicet secundum corpus; prout etiam simili tropo dicitur descendisse ad inferos, scilicet secundum animam. Ratio porro cur congruebat Christum sepulturam donari, est; partim ut comprobaretur verè fuisse mortuus; ne- mo enim sepulchro conditur, nisi jam constet de veritate mortis; cuius proinde rei explorationem prius quoque factam fuisse à Pilato, refertur Mari 15. partim ut reliquis sepultis non deesset spes resurrectionis; partim ut resurrectio subsequens apparetet mirabilior. Sepelitur autem in

96. Christus dicitur sepultus per synecdochem.

Cur conveniret Christi sepeliri.

Idq̄, in ſepulchro alieno & novo 20,

Eoq̄, exciſo de petra.

Advolutio ſaxi, ac diligentia hoſtium ſidei reſurrectionis neſciens ſerviebat.

97. Qualiter computandum ſit tri- dum ſepulchrum Chriſti.

98. Chriſtus juxta fidem ſecundum animam

monumento alieno & novo : nam ſicut propriâ domo præ paupertate caruit vi-
vus, ita & ſepulchro proprio jam defunctus.
Novo autem, in quo ſcilicet nondum quiſ-
quam poſitus fuerat, tum quodd id deceret
dignitatem perſonæ, tum potiffimum (ut
rectè *Ambroſius l. 3. de Virginitus*) ne aliàs
fulcitatus à perfidis crederetur aut prædi-
cicaretur. Ad utrumque etiam conducit
forma ſepulchri, quod nempe exciſum erat
in petra inſtar cubiculi, hujusmodi enim
ſepulchrum non niſi perſonis notabilibus
parari conſueverat, idemque idoneum erat
ut eſſet poſteris perpetuum Dominicæ reſur-
rectionis monumentum. Denique ad fi-
dem reſurrectionis congruebat, ne aliàs
corpus ſuffuſis aut dirutis fundamentis, ire-
rumque reſoſitis lapidibus eſſe à diſcipulis
ſublaturus quis fingeret. Ad quod etiam de-
ſerviebat ſaxum magnum, quod advolu-
tum fuit ad oſtium monumenti, ut ipſum
proinde ſine auxilio plurimorum referari
non poſſet. Custodia quoque ſepulchri ſin-
gulariſque diligentia ab inimicis adhibita
fuit ſingulari providentiâ ac permiſſione
Dei, ut fides Reſurrectionis eſſet certior, &
gloria major, plebiſque animus ad creden-
dum paratior.

Difficultas verò eſt de Triduo ſepulturæ
Chriſti; quod, uti Reſurrectio tertiâ die ſecundum
Scripturâ facta, ab omnibus credi-
ditur, & exprimitur *Matth. 11. Sicut fuit Jo-
nas in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus,
ſic erit Filius hominis in corde terræ* (quo ſig-
nificatur ſepulchrum pro ejus corpore, &
limbus pro ejus anima) *tribus diebus & tri-
bus noctibus.* Sed facilè ſolvitur, dicendo eſſe
ibi periphrâſim Hebræis familiarem trium
dierum naturalium viginti quatuor hora-
rum, qui die artificiali & nocte ſeu lucè &
tenebris conſtant; q. d. erit ibi tribus die-
bus naturalibus; intellige per ſynecdochen,
ſcilicet poſteriori parte diei veneris, toto ſab-
bato, & nocte ſeu parte anteriori diei Do-
minicæ uſque ad reſurrectionem. Eſtque
perinde, ſive dies naturalis computetur à
veſpera in veſperam, ſive (quod conſuetum)
à media nocte in mediam noctem. Neque
opus eſt, ſolicite quærere tres lucas & tres
noctes, quia tertiam lucem non erit reperi-
re; niſi fortâſſe quis vellet initialem auro-
ram (quâ Chriſtus probabiliter reſurrexit)
computare pro tertia luce, ſeu die artificiali;
qui equidem non ab aurora, ſed ab ortu ſolis
initium ſumit.

§. III.

De Deſcenſu ad Inferos.

INDUBITATA fide tenendum eſt Chri-
ſtum ſecundum animam deſcendiſſe ad
inferos, ſeu locum ſubterraneum nomine
Inferni ſignificatum, qui ſcilicet limbus Pa-

trum vocatur; & quidem deſcenſu reali, ita
ut realiter illi eſſet præſens, ut tradunt una-
nimiter omnes Catholici Doctores contra
Durandum exiſtitantem, quod Chriſtus
deſcenderit in infernum ſolum ſecundum
virtutem & efficaciam; ſeu ſecundum ope-
rationem & effectum; quem ibi anima
Chriſti vel divinitas ſit operata; eò quod
putaret ſubſtantias ſpirituales (cujuſmodi
erat anima Chriſti ſeparata) non eſſe in lo-
co, niſi ratione operationis tranſeuntis ad
corpora; quoddque anima ſeparata nequeat
moveri localiter. Sed totum hoc eſt falſiſſi-
mum, & carens fundamento.

Simpliciter autem Scriptura, *Symbolum
Apoſolorum & Athanaſii, Concilium Lateranenſe,*
quod referitur c. *Firmiter, de ſumma Trinitate*. &
Patres tradunt Chriſtum ſecundum ani-
mam deſcendiſſe ad inferos; quo modo
tradunt ſecundum corpus jacuiſſe in ſepul-
chro, & ſecundum utrumque aſcendiſſe in
cælum. Ut rectè de Chriſto dixerit *Aug. Ep. 99.*
*Secundum animam eum fuiſſe apud inferos
aperit Scriptura declarat, & per prophetiam præ-
miſſa, & per Apoſtolicum intellectum ſaris expoſi-
ta, quâ dictum eſt (ſcilicet Pf. 15.) Non derelin-
ques animam meam in inferno.* Quod Petrus
Apoſtolus *Act. 2.* de Chriſto interpretatur.
Similiter *ad Eph. 4.* de Chriſto dicitur:
Quod autem aſcendit, quid eſt, niſi quia & de-
ſcendit primùm in inferiores partes terræ? unde
nimirum captivam duxit captivitatem, pro-
ut ibidem præmittitur. Et *1. Petri 3.* dicitur
Chriſtus mortificatus quidem carne, & vivificatus
autem ſpiritu, ſeu animâ, in quo ſpiritu, & his
qui in carcere erant ſpirituibus, animabus ſcilicet
ſeparatis, *veniens prædicavit*, ſeu bo-
num nuntium redemptionis attulit, & iis
quidem, qui increduli fuerant aliquando, Noë
ſcilicet prædicanti diluvium, doctæ illud
expertum con poenitentia peccatorum in
ipſo diluvio corporaliter perierant. Vide
Eſtium in Commentario hujus loci.

Huc etiam facit illud *Zacharia 9.* Tu
quoque in ſanguine teſtamenti tui emiſiſti vin-
ctos tuos de lacu, in quo non eſt aqua. Et
quod *Matth. 12.* dicitur Filius hominis
futurus in corde terræ, ſcilicet etiam ſecundum
animam; ut *Tertullianus, Hieronymus*
& alii exponunt, per cor terræ intellige-
tes infernum, pro ut phraſi uſitatâ cor (quod
eſt intimum animalis) ſignificat imum
ſeu profundum terræ: ſicut *Pſ. 45.* dicitur:
Transferuntur montes in cor, id eſt, pro-
fundum maris.

An autem Chriſtus ſubſtantialiter deſ-
cenderit etiam ad infernum damnatorum,
an vero ſecundum effectum tantum, qua-
tenus in damnatis operatus eſt terrorem &
confuſionem, non ita conſtat. Poſteriorum
cenſent *D. Bonaventura, D. Thomas & ce-
teri Scholaſtici.* Prius cenſet *Bellar-
minus l. 4. de Chriſto c. 16.* ob verba *Ecl. 24.*
Penetrabo omnes inferiores partes terræ; & inſpi-

inspiciam omnes dormientes. Quod tamen non urget, cum satis de limbo, aut saltem simul de purgatorio explicetur: nam ad damnatos non spectat quod immediate sequitur: *Et illuminabo omnes sperantes in Domino.* Ratio etiam seu congruentia non funderat quoad infernum damnatorum, uti quoad limbum. Res equidem est incerta. Uti etiam, an descenderit ad limbum puero- rum substantialiter. Immo Nonnullis incertum est, an Christus his omnino se manifestaverit; cum non deceret ipsos, ut- pote damnatos, inde recreari; neque etiam, veluti sine propria culpa damnatos, plus inde torqueri.

De purgatorio denique, etsi plures si- militer censent Christum eò tantum per operationem descendisse quoad consolati- onem aut similem effectum, non pauci tamen (quibus favent quidam Patres) pu- tant, Christum eò substantialiter descendisse, tum consolationis, tum liberationis, si- ve aliquorum, sive omnium, causâ. De pur- gatorio quoque à Nonnullis accipitur locus citatus *Zachariae 9.* Atque etiam *Sylvius 3. p. 7. §. 2. a. 2.* verosimilius putat fuisse adhuc in purgatorio spiritus illos seu animas, quibus in carcere veniens Christi anima prædica- vit. Quod si verum foret, sanè longissimo tempore, scilicet ampliori quàm bis mille annorum, fuissent animæ istæ in pœnis pur- gatorii. Hoc autem sine alio fundamento gratis asseri videtur.

Si vero quærat, quid Christus sit ope- ratus circa animas Patrum in limbo? Resp. ipsum eis contulisse consolationem, immo statim beatitudinem essentialem (ut habet certa Catholicorum doctrina, & patet ex definitione *Benedicti XI.* aliâ *XII.* Extra- vag. *Unigenitus*) sicque ex carcere palatum regium, & ex inferno fecisse paradysum Dei, in quo Latronem ipsâ die secum fu- turum moriens promiserat. An autem ipso instanti mortis Christi fuerint beati, incer- tum videtur. Constat equidem, quòd fue- rit eis beatitudo data ex merito Christi mox ad infernum descendens; ut respon- det *Durandus.* *Suarez* autem *disp. 43. sect. 3.* ob hoc putat Christum ipso instanti mortis fuisse in inferno per motum instantaneum. Quòd tamen non est necesse, neque consi- deratum in auctoritatibus, quæ satis salvan- tur, etsi brevissima mora inter mortem Christi & præsentiam infernalem atque ad- eò beatitudinem animarum intercesserit.

Quæritur etiam, an anima Christi toto triduo mortis manserit in limbo apud ani- mas Patrum usque ad resurrectionem? Res- ponsio affirmativa est communis Theolo- gorum, post *trianum 1. 5. adversus Hæreses c. 31.* *Tertullianum,* *Nyssemum* & alios Patres. Et consonat Ecclesia in benedictione cerei Pa- schalis canens: *Hæc nox est, in qua Christus ab inferis victor ascendit.* Sic etiam planè accipi-

tur, quòd *Matth. 12.* dicitur: *Filius hominis e- rit in corde terra* (intelligendo infernum) *tri- bus diebus & tribus noctibus.* Similiter *Act. 2.* non derelictio in inferno, solutioque dolo- rum inferni, jungitur resurrectioni, velut quid indivulse connexum. *Quem* (inquit Pe- trus ibidem) *Deus suscitavit solutis doloribus in- ferni.* Et infra: *Providens David locutus est de resurrectione Christi, quia neque derelictus est in in- ferno, neque caro eius vidit corruptionem.* Ratio est: quia locus ille erat per se consentaneus statui animæ separatæ, corpore interea in se- pulchro manente.

Quæritur denique, an Christus in resur- rectione ex eodem inferni loco eduxerit animas Sanctorum eò usque ibi detentas? Responso affirmativa videtur communis; etsi Nonnulli dubitative loquantur. Eique consonat illud *Zachariae 9.* *Tu vero in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu, in quo non erat aqua.* Allegatur & illud *ad Coloss. 2.* *Ex- polians principatus & potestates traduxit eos, id est* (ut quidam volunt, etsi minùs ad litteram) *expoliavit infernales potestates auferens e locis infernalibus animas justorum, easque traducens ad cælum.* Nec sanè congruebat, ut ibi remaneret sine confortio Christi, qui eas liberatum venerat. Et quàmvis non as- cenderint substantialiter ad cælum ante As- censionem Domini, quando Christus *Ascendens in altum captivum duxit captivitatem Ps. 67.* & *ad Ephes. 4.* congruebat tamen eas interim super terram esse cum Christo, præsertim cum multæ animæ corporibus reunitæ fuerint, dum resurgente Christo *multa corpora Sanctorum qui dormierant surrexerunt, ad vitam scilicet immortalem, ut quasi, seq. dicitur.*

QUÆSTIO V.

De Resurrectione Christi.

POST mortem & sepulturam Christus resurrexit, resumendo corpus impassibile & immortale. Caro enim Christi, quæ in natiuitate floruit, in passione aruit, per gloriam Resurrectionis resloruit, sicque re- novata est ut aquilæ juventus Christi. *Tunc comparat* (ut habet *Compendium Theol. verit. 1. 4. c. 23. To. 111. 7. oper. S. Bonaventuræ*) *Leo catulum suum susci- ravit: tunc Phoenix revixit: tunc sicut dicit Miere- mias, signus ex eodem luto fracti vasis fecit vas aliud, sicut placuit in oculis eius: tunc Jonas de ventre ceti illæsus exiit: tunc vestitum est can- delabrum auro: tunc suscitatum est tabernaculum David quod cecidit: tunc resurrexit sol, qui prius erat in nubilo: tunc vivificatum est granum frumenti, quod cadens in terram mortuum fuerat: tunc cervus resumpsit Cornua: tunc Sampson tulit portas cum postibus: tunc Ioseph eductus de carcere torquetur, & constituitur Dominus Ægypti: tunc confusus saccus circumdatur le- titiâ.*

Viti etiam, an descenderit ad limbum puero- rum.

101. Ad purgatorium veni- tum, ut similiter descendit.

102. Christus præsentia sua animas Patrum la- tificavit & eam beatitudinem essentialem contulit.

103. Mox cum resurrexisset, totum triduum.

104. Et secum ex infernalibus locis eas in resurrectione eduxit.

105. Christi resurrexerat in corpore impassibili div- versimodè comparat.